

Overgangen fra barn til voksen

Råd til hvordan I kan forberede jer på, at jeres barn med psykisk sygdom eller udviklingsforstyrrelse fylder 18 år

BEDRE PSYKIATRI

Indledning

Når dit barn fylder 18 år, er der flere regler og ordninger, som ændrer sig. Mange forældre oplever, at det giver store udfordringer. For det første fordi de skal sætte sig ind i de nye regler og have med nye mennesker og myndigheder at gøre. For det andet fordi de selv og deres barn risikerer at miste noget af den støtte og hjælp, de tidligere har fået.

Formålet med guiden her er at give dig viden og råd, så du bedre kan forstå reglerne, håndtere udfordringerne og undgå nogle af de mest oplagte fejl.

Guiden handler først og fremmest om kommunen og de regler og ordninger, der gælder der. Vi kommer også ind på hospitalspsykiatrien, men kun i mindre omfang.

Husk, at vi i Bedre Psykiatri er her for dig. Vi vil altid gøre, hvad vi kan for at hjælpe dig. Du er altid velkommen til at booke en tid i vores rådgivning, og du kan altid finde brugbare videoer, artikler, podcasts og meget mere på vores hjemmeside.

Husk at paragraffer, tilbud og behandlingsmuligheder ændrer sig og skifter navn. Så dobbelttjek gerne oplysninger, som er afgørende for jeres situation.

Indhold

Derfor bliver kommunens ansvar mindre	4
Forbered dig.....	6
Kommunen har pligt til at forberede overgang.....	6
Tjek at oplysningerne kommer med videre.....	7
Undersøg ungestøtte.....	8
Pårørendestøtte som bortfalder.....	9
Pårørendestøtte når den unge er over 18.....	11
Støtte for unge over 18 år.....	13
Støtte til skole og uddannelse.....	15
Ret til inddragelse ændrer sig.....	17
Hvis I vil klage over kommunens afgørelse	18
Overgang til voksenpsykiatrien.....	19
Sundhedsstyrelsens anbefalinger.....	20
Bedre Psykiatri kan hjælpe dig.....	21

Derfor bliver kommunens ansvar mindre

KOMMUNEN HAR OVERORDNET et særligt ansvar over for børn. Ansvaret for barnet er reguleret af barnets lov, og det kommer til udtryk i flere konkrete rettigheder og støttemuligheder og i en generel forpligtelse til at sikre trivsel, udvikling og beskyttelse.

Som forælder vil man fx opleve ansvaret ved, at daginstitutionen, skolen, familieafdelingen eller andre fra kommunen er opsøgende, holder øje og tilbyder hjælp til både barn og forældre.

Når man fylder 18 år og bliver myndig, overtager man i princippet ansvaret for sin egen trivsel, og det er ikke længere i samme grad kommunens og de offentlige myndigheders ansvar, at man trives og udvikler sig. Nogle vil opleve det, som at myndighederne i stedet begynder at stille krav til én. Det kommer typisk til udtryk ved, at jobcentret forventer, at man søger arbejde, går i gang med en uddannelse eller deltager i beskæftigelsestilbud eller opkvalificeringsforløb.

"Funktionsnedsættelse" - hvad betyder det?

Når kommunen skal vurdere, hvilken hjælp en person skal have, vurderer de, hvad personen kan eller ikke kan. Hvis der er flere ting, personen ikke kan, bliver det kaldt "nedsat funktionsevne" eller "funktionsnedsættelse". Det er også det ord, der bliver brugt i loven. Fx barnets lov og serviceloven, som vi referer til i guiden her.

Forbered dig

DU KAN OVERORDNET ikke ændre på, at kommunen fra den ene dag til den anden går fra at tage ansvar til at stille krav til dit barn. Men du kan bidrage til, at overgangen bliver mindre brat, og at dit barn får mest muligt ud af de støttemuligheder, der findes på voksenområdet. Der er overordnet tre områder, du kan forberede dig på:

1. Forstå kommunens forpligtelser
2. Forstå i god tid hvilken støtte, som ophører
3. Forstå i god tid hvilken støtte, der kan træde i stedet

Kommunen har pligt til at forberede overgang

Når dit barn fylder 16 år, har kommunen pligt til at være opmærksom på og planlægge overgangen til voksenlivet (barnets lov § 122).

Kommunens forberedelse skal ifølge loven være ”tværgående og helhedsorienteret”. Målet er, at alle væsentlige spørgsmål skal være afgjort, når den unge fylder 18 år, så de nye støttetilbud kan gå i gang med det samme, så der ikke bliver en periode uden hjælp. Det kan fx ske med samtaler med barnet og forældrene og overgangsmøder med relevante parter fra voksenområdet.

Det er kommunens ansvar at tage initiativ til at sikre overgangen, men det er en god idé at spørge til forberedelsen og være med til at sikre, at alle relevante spørgsmål bliver vendt.

Bed dit barns sagsbehandler om konkrete svar på, hvordan de forbereder overgangen. Vær gerne stædig og høfligt insisterende på konkrete svar på sagsbehandlerens overvejelser om, hvordan de forskellige aspekter af den unges behov kan blive opfyldt, hvis noget af den nuværende støtte ophører. Spørg evt. om I kan få en skriftlig orientering om, hvordan kommunen har opfyldt pligten til at forberede sig.

I forberedelsen skal der ifølge loven indgå overvejelser om:

1. Behov for indsats og støtte som følge af funktionsnedsættelsen eller lidelsen
2. Uddannelse
3. Beskæftigelse og forsørgelsesgrundlag
4. Boligforhold
5. Sociale forhold
6. Øvrige relevante forhold

Tjek at oplysningerne kommer med videre

Nogle forældre tror, at alle relevante oplysninger automatisk bliver videresendt til den unges nye sagsbehandler og til de myndigheder og instanser, som den unge kommer i berøring med efter overgangen. Det er ikke altid tilfældet. Det kan både være, fordi kommunen ikke er tilstrækkeligt forberedt. Men også fordi der er databeskyttelsesregler, der forhindrer det. Uanset hvad er det vigtigt at være opmærksom på det og selv bidrage til, at de forskellige parter har de nyeste og mest relevante oplysninger om den unges situation og behov.

Undersøg ungestøtte

I nogle tilfælde er det muligt at forlænge den støtte, barnet har haft, så han eller hun kan beholde den efter sin 18 års fødselsdag, selvom støtten normalt kun er for børn. Det bliver kaldt for ungestøtte. Det er først og fremmest barnets faste kontaktperson og anbringelser, som kan forlænges med ungestøtten, men det kan også være andre ordninger. Kommunen kan bevilge ungestøtten, indtil den unge fylder 23 år (barnets lov § 113. Tidligere hed det efterværn).

Det kan være svært at få tilkendt ungestøtte, så det er vigtigt at undersøge mulighederne og søge om det i god tid, inden den unge fylder 18 år.

Pårørendestøtte som bortfalder

SOM FORÆLDER TIL EN under 18 år har man forskellige muligheder for økonomisk støtte. Det har man som udgangspunkt ikke længere, når barnet fylder 18 år. De vigtigste støttemuligheder, som bortfalder ved overgangen, er:

Dækning af nødvendige merudgifter (Barnets lov § 86)

Loven giver mulighed for at få støtte til udgifter, som forældrene har som direkte konsekvens af deres barns funktionsnedsættelse. Det kan fx være til medicin eller befordring.

Tabt arbejdsfortjeneste (Barnets lov § 87)

Loven giver mulighed for, at man kan få økonomisk kompensation for nogle af de timer, man ikke kan arbejde på grund barnets funktionsnedsættelse. For eksempel hvis man er nødt til at følge barnet til undersøgelse eller behandling på sygehuset i arbejdstiden som en direkte følge af barnets funktionsnedsættelse.

Børne- og ungedelser (Børne- og ungedelsesloven)

Ydelsen bliver normalt kaldt "børnepenge". Den har ikke særligt med psykisk sygdom eller udviklingsforstyrrelse at gøre, men kan have betydning for mange forældre, som er presset økonomisk på grund af barnets udfordringer.

Familievejlederordningen (Barnets lov § 81)

Kommunen skal tilbyde en særlig familievejlederordning for familier med børn under 18 år med betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne.

Pårørendestøtte når den unge er over 18 år

DER ER IKKE lige så gode muligheder for at få støtte som pårørende, når den unge er fyldt 18 år. Men der findes ordninger, som kan være relevante for nogle.

Tilskud til psykologhjælp som pårørende (sundhedsloven § 69)

Som pårørende har du mulighed for at få tilskud til psykologhjælp, hvis din pårørendesituation giver dig alvorlige problemer. Det kræver henvisning fra din læge. Henvisningen giver tilskud på 60 pct. af regningen. Det er kun nogle psykologer, som kan tage imod klienter med henvisning. Der kan derfor være lang ventetid. Du kan finde en oversigt over psykologer, som tager imod klienter med henvisning, på sundhed.dk.

Støtte i arbejdslivet (sygedagpengelovens § 56)

Hvis du har mange sygefraværsdage på grund af din pårørendesituation, kan du i nogle tilfælde få en aftale, der nedsætter arbejdsgiverens udgifter. Det kan fx være, hvis du er så hårdt belastet, at du får stress, depression eller lignende.

Afløsning eller aflastning (serviceloven § 84)

Kommunen skal tilbyde aflastning til pårørende, der passer en person med væsentligt nedsat funktionsevne – fx psykisk sygdom eller udviklingsforstyrrelse. Formålet er at forebygge belastning og udbrændthed hos den pårørende og at sikre, at personen stadig får nødvendig omsorg. Det kan fx foregå i hjemmet eller på et bo- og aflastningstilbud.

Pårørendemedarbejder i kommunen

Nogle kommuner har en medarbejder ansat til at hjælpe pårørende med at finde rundt i kommunens tilbud. Det kan hedde en pårørendevejleder, -konsulent, -koordinator eller andet. Nogle kommuner tilbyder også kurser for pårørende.

Hjælp til pårørende i psykiatrien

Hvilken hjælp, du som pårørende kan få i psykiatrien, afhænger af, hvilken region du bor i. Nogle psykiatriske afdelinger tilbyder for eksempel psykoedukation, hvor du som pårørende kan få viden om den psykiske sygdom og undervisning i at håndtere den specifikke diagnose. Ofte er det regionens PsykInfo, som står for tilbuddet.

Støtte for unge over 18 år

BØRN OG UNGE KAN få mere hjælp i kommunen end voksne. Men kommunen har også et ansvar over for voksne. Med udgangspunkt i serviceloven har kommunen pligt til at tilbyde hjælp og støtte til mennesker, som på grund af fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse ikke kan klare sig selv. Det er vigtigt at være opmærksom på, at støtten bliver givet ud fra en vurdering af, hvad personen kan eller ikke kan og altså ikke ud fra, hvilken diagnose personen har.

Støtte i kommunen starter med, at kommunen laver en udredning om, hvad personen har brug for. Det sker som regel med den såkaldte VUM - Voksen Udrednings Metode. Du kan som pårørende spille en vigtig rolle i vurderingen ved at bidrage til at al relevant viden om dit barns behov kommer med i vurderingen.

De mest almindelige former for hjælp og støtte til unge og voksne over 18 år er:

Støtte og optræning (serviceloven § 85/§ 99)

Kommunen kan give forskellige former for socialpædagogisk hjælp til mennesker med psykisk sygdom eller udviklingsforstyrrelse. Det foregår som regel i hjemmet og bliver derfor også kaldt bostøtte eller støtte-kontaktperson.

Hjælp til at komme i arbejde

Kommunen skal hjælpe mennesker med udviklingsforstyrrelse eller psykisk sygdom med at finde arbejde eller en form for beskæftigelsestilbud. Indsatsen kan fx indebære virksomhedspraktik, fleksjob, mentorordning, ressourceforløb, kontanthjælp eller revalidering. Det er et kompliceret område, som mange desværre oplever frustrationer i.

Hjælp til bolig (serviceloven § 83, § 85, § 107, § 108 og § 110)

Kommunen skal hjælpe mennesker med funktionsnedsættelse med at håndtere boligforhold eller, hvis det er nødvendigt, tilbyde midlertidig eller længerevarende bolig. Det kan være i bosted med pædagogisk personale eller i en lejlighed med forskellige former for støtte.

Misbrugsbehandling (serviceloven § 101)

Misbrug kan desværre for nogen være en følgevirkning af psykisk sygdom eller udviklingsforstyrrelse. Kommunen skal tilbyde hjælp til at håndtere og komme ud af misbrug.

Støtte til skole og uddannelse

ALLE KOMMUNER SKAL have en sammenhængende indsats for at hjælpe unge under 25 år med at gennemføre en ungdomsuddannelse eller komme i arbejde. Derudover findes der en række støttemuligheder og ordninger. Her er nogle af de vigtigste:

Specialpædagogisk Støtte, SPS

(lov om specialpædagogisk støtte ved videregående uddannelser § 1)

SPS skal sikre, at unge med udviklingsforstyrrelse eller psykisk sygdom har mulighed for at tage en uddannelse på lige fod med andre elever eller studerende. Hjælpen kan fx bestå af hjælpemidler, mentorstøtte eller sekretærhjælp.

Mentorordning

Mange uddannelser tilbyder mentorordninger, hvor en mentor støtter eleven eller den studerende i fx struktur, faglig hjælp og sociale udfordringer. Undersøg på den enkelte uddannelse hvilke ordninger, de har. Mentorordningen sker typisk via SPS (ovenstående), men kan også blive bevilget gennem jobcentret.

Ungdomsuddannelse for Unge med Særlige Behov (STU)

STU er en treårig ungdomsuddannelse for unge med særlige behov, som ikke kan gennemføre en anden ungdomsuddannelse. Uddannelsen tilrettelægges individuelt. Den består af undervisning, praktiske aktiviteter og praktik i virksomheder og institutioner.

SU: Handicaptillæg

Hvis man har en dokumenteret funktionsnedsættelse, fx psykisk sygdom eller udviklingsforstyrrelse, kan man søge om tillæg til SU'en. Tillægget skal kompensere for, at man ikke kan have et studiejob. Betingelserne er, at man har varig funktionsnedsættelse, som gør, at man ikke kan have et studiejob, at man modtager SU eller slutlån og at man går på en videregående uddannelse eller erhvervsuddannelse.

Ret til inddragelse ændrer sig

NÅR DIT BARN ER under 18 år, og du har forældremyndigheden, har du meget brede rammer for indsigt og deltagelse. Så kan du fx kontakte behandlerne udenom barnet, deltage i møder og få alle relevante informationer. Når dit barn fylder 18 år, kan du kun blive inddraget, hvis dit barn giver samtykke til det. Det kan være meget frustrerende og opslidende som forælder, hvis ens barn ikke vil involvere én i støtten og behandlingen. Der er dog stadig noget, du kan gøre for at spille en rolle.

Generelle oplysninger

Du må gerne få generelle oplysninger og rådgivning i kommunen. De må bare ikke fortælle dig konkrete oplysninger om dit barn.

Giv din viden videre

Du må gerne fortælle sagsbehandleren om dine erfaringer og bekymringer, og de må gerne bruge de informationer, de får fra dig, til at kvalificere deres handlinger og beslutninger.

Den unge kan skifte mening

Husk, at selvom dit barn ikke har givet samtykke i første omgang, behøver afvisningen ikke gælde for evigt. Når han eller hun får det bedre eller jeres relation ændrer sig, kan det være, at han eller hun skifter mening.

Hvis I vil klage over kommunens afgørelse

HVIS DU ELLER DEN du er pårørende til, er utilfreds med kommunens forberedelse af overgangen fra barn til voksen, den støtte de vil give eller jobcentrets forløb eller ydelse, kan I klage. Hvis jeres barn er over 18 år, er det formelt set ham eller hende, som kan klage over afgørelsen.

Når man klager over en kommunal afgørelse, skal kommunen revurdere afgørelsen. Hvis de fastholder den, bliver den sendt videre til Ankestyrelsen, som behandler den og træffer en endelig afgørelse.

Fra man modtager afgørelsen, har man fire uger til at klage over den. Kommunen er ikke forpligtet til at behandle en klage, hvor klagefristen er overskredet. Ankestyrelsen kan også afvise at behandle sagen, hvis I ikke har overholdt klagefristen.

Overgang til voksenpsykiatrien

DE FLESTE FORÆLDRE oplever færre udfordringer med overgangen fra børne- og ungdomspsykiatrien til voksenpsykiatrien, end de oplever i kommunen. Men overgangen er ikke altid problemfri. Nogle af de problemer, som man kan opleve, er:

Videreførelse af information

Ved overflyttelsen fra en afdeling til en anden kan man opleve, at skulle give de samme informationer igen. Som forældre kan man blive tvunget til at gøre en ekstra indsats for, at vigtig historik om medicin, behandling og bivirkninger ikke går tabt.

Mindre omsorg

Der er ingen formelle krav om, at børn skal have mere omsorg end voksne i psykiatrien. Men nogle vil alligevel opleve, at der er større opmærksom på trivsel og nærvær i børne- og ungdomspsykiatrien end i voksenpsykiatrien.

Belastet miljø

Nogle voksenpsykiatriske afdelinger kan være præget af mennesker med meget alvorlig sygdom. Det kan være en anderledes og overvældende oplevelse, end man måske er vant til fra børne- og ungdomspsykiatrien.

Sundhedsstyrelsens anbefalinger

Sundhedsstyrelsen udgav i 2020 en række anbefalinger til, hvordan overgangen fra børne- og ungdomspsykiatrien til voksenpsykiatrien kan foregå så smidigt og skånsomt som muligt. Anbefalingerne er rettet mod regionerne, men som pårørende kan anbefalingerne bruges som en huskeliste til ting, man kan spørge sygehuset om, når overgangen nærmer sig. Blandt de vigtige anbefalinger er:

- Alle sygehuse bør lave klare aftaler for, hvordan unge med særlige behov, herunder unge med komorbiditet og/eller væsentlige psykosociale udfordringer, støttes tværfagligt i overgangen.
- Alle sygehuse bør lave aftaler om overdragelse af de unge, hvor den videre behandling ikke foregår på en sygehusafdeling, eller hvor behandlingen overgår til en sygeafdeling på en anden matrikel.
- Alle sygehuse bør have fokus på at støtte forældre og/eller netværkspersoner som led i transitionsforløbet.

Bedre Psykiatri kan hjælpe dig

HVIS MAN IKKE har prøvet det selv, forstår man ikke, hvor hårdt det kan være at være forældre til et barn eller ung med psykisk sygdom eller udviklingsforstyrrelse. Men vi i Bedre Psykiatri forstår det. Vi forstår din sorg, din frygt og dine frustrationer. Og vi forstår, at det nogle gange føles ensomt.

For vi er dannet af forældre og andre nære pårørende, som er gået sammen for at bruge vores oplevelser og erfaring til at hjælpe hinanden og andre i samme situation. Vi vil også gerne hjælpe dig. Vi tilbyder blandt andet:

- Rådgivning
- Kurser
- Samtalegrupper for pårørende
- Digital viden og råd

Gennem vores mange tilbud kan vi blandt andet hjælpe dig med at:

- Kende dine og dit barns rettigheder
- Forstå systemet, så du får den hjælp, du har ret til
- Finde viden om dit barns diagnose og om, hvordan du bedst kan hjælpe dit barn
- Håndtere den voldsomme følelsesbelastning, du er udsat for

Vores kurser, rådgivning, digitale værktøjer osv. er alt sammen gratis. Og hjælpen findes i hele Danmark. Vi håber, du vil bruge den.